

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ІГОРЯ
СІКОРСЬКОГО»**

ЧАЙКОВСЬКИЙ ЄВГЕНІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

УДК 005.21: [658:669] (043.3)

**РЕАЛІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ МЕТАЛУРГІЙНИХ
ПІДПРИЄМСТВ**

08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ – 2018

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі міжнародної економіки Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник

доктор технічних наук, професор
Гавриш Олег Анатолійович,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря
Сікорського», декан факультету менеджменту та
маркетингу.

Офіційні опоненти:

доктор економічних наук, професор
Зінченко Олена Антонівна,
Державний вищий навчальний заклад
«Криворізький національний університет»,
професор кафедри фінансів суб'єктів
господарювання та інноваційного розвитку,

кандидат економічних наук, доцент
Ілляшенко Наталія Сергіївна,
Сумський державний університет,
доцент кафедри маркетингу та управління
інноваційною діяльністю.

Захист відбудеться 6 березня 2018 р. о 14⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.002.23 у Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» за адресою: 03056, м. Київ, просп. Перемоги, 37, корпус 7, ауд. 41-б.

З дисертацією можна ознайомитися у Науково-технічній бібліотеці ім. Г. І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» за адресою: Україна, 03056, м. Київ, просп. Перемоги, 37.

Автореферат розіслано 6 лютого 2018 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

О.В.Зозульов

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Високодинамічна зміна споживчих переваг, підвищення рівня конкуренції на світовому та вітчизняному ринках спонукають металургійні підприємства до більш ґрунтовного підходу до визначення та розв'язання проблем реалізації інноваційних стратегій розвитку. Оцінювання спроможності металургійних підприємств до реалізації інноваційної стратегії розвитку, розроблення та впровадження організаційно-інформаційного забезпечення зазначеного процесу, застосування ризико-орієнтованого підходу до побудови системи внутрішнього контролю реалізації інноваційної стратегії розвитку є запорукою підвищення конкурентоспроможності підприємств вітчизняного гірничо-металургійного комплексу.

Дослідженню інноваційних стратегій розвитку підприємств присвячено праці багатьох вітчизняних та зарубіжних учених О. Амоші, С. Войтка, О. Гавриша, В. Гейця, В. Герасимчука, Р. Гранта [*R. Grant's*], А. Гріньова, Е. Доржиєвої, А. Дунської, О. Зінченко, О. Зубоярова, Н. Ілляшенко, О. Князевої, І. Крилової, О. Люльова, Г. Минцберга [*H. Mintzberg's*], О. Мусійовської, Н. Пасмурцевої, О. Паук, Т. Пілявоз, Р. Побережного, К. Порецької, М. Рогози, Н. Романюк, А. Стрикленда [*A. Strickland's*], А. Томпсона [*A. Thompson's*], Л. Шульгіної, З. Юринець, О. Ястремської та ін. Особливості інноваційного стратегічного розвитку металургійних підприємств висвітлено у працях С. Аптекаря, В. Большакова, Т. Бабекіної, В. Геєця, Л. Горшкової, І. Нечаєвої, В. Корінева, Ю. Макагона, О. Мінаєва, К. Плавшуди, О. Резнікової, Л. Тубольцева, Я. Хоменко та ін.

Віддаючи належне внеску науковців у теорію інноватики, слід зазначити, що питання інноваційного розвитку металургійних підприємств потребують подальшого науково-методичного опрацювання. Так, потребують розвитку теоретико-методичні положення і практичні рекомендації щодо удосконалення реалізації інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств, зокрема в частині визначення спроможності підприємств до реалізації зазначених стратегій. Це зумовило вибір теми, формулювання мети, визначення завдань та структури дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до тематики науково-дослідної роботи кафедри міжнародної економіки Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», а саме: «Оптимізація бізнес-процесів управління промисловими підприємствами» (номер державної реєстрації 0113U007962), у межах якої проаналізовано діяльність підприємств металургійної галузі, визначено передумови та розвинуто концептуальні положення реалізації інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств; «Економіко-організаційний механізм розвитку діяльності промислових підприємств» (номер державної реєстрації 0117U003125), у межах якої систематизовано теоретико-методичні положення та сформовано систему оцінювання спроможності металургійних підприємств до реалізації інноваційної стратегії розвитку.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є поглиблення теоретико-методичних положень, розроблення науково-практичних рекомендацій

щодо удосконалення реалізації інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств.

Для досягнення поставленої мети в дисертації вирішено такі завдання:

- уточнено сутність понять «інноваційна стратегія розвитку підприємства» та «спроможність підприємства до реалізації інноваційної стратегії розвитку»;
- поглиблено концептуальні засади реалізації інноваційної стратегії розвитку підприємств в умовах турбулентності зовнішнього середовища;
- проаналізовано науково-методичні положення та сформовано систему показників оцінювання спроможності підприємств до реалізації інноваційної стратегії розвитку;
- визначено детермінанти, що впливають на реалізацію інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств;
- діагностовано стан та визначено тенденції інноваційного розвитку металургійних підприємств;
- оцінено спроможність металургійних підприємств до реалізації інноваційної стратегії розвитку;
- запропоновано рекомендації щодо удосконалення організації процесу реалізації інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств;
- удосконалено теоретико-методичні положення контролю реалізації інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств;
- сформовано наукове забезпечення оцінювання ефективності реалізації інноваційних стратегій розвитку металургійних підприємств та запропоновано практичні рекомендації щодо підвищення ефективності реалізації стратегій.

Об'єктом дослідження є інноваційний розвиток металургійних підприємств.

Предметом дослідження є теоретико-методичні положення та практичні аспекти реалізації інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств.

Методи дослідження. Теоретичною та методичною основою проведеного дослідження є ключові положення концепції стратегічного управління, теорії інноватики. Для розв'язання поставлених завдань у роботі використано такі наукові методи: *монографічний, узагальнення, наукової абстракції* – для уточнення понятійно-категоріального апарату теорії інноватики, визначення принципів реалізації інноваційної стратегії розвитку (підрозд. 1.1); *метод декомпозиції, метод аналізу, процесний підхід* – для поглиблення концептуальних засад реалізації інноваційної стратегії розвитку підприємства (підрозд. 1.2); *методи системного аналізу, узагальнення* – для дослідження та систематизації теоретико-методичних підходів щодо оцінювання спроможності підприємства до реалізації інноваційної стратегії розвитку (підрозд. 1.3); *метод логічного аналізу та синтезу, методи економічного порівняння та узагальнення* – для визначення та обґрунтування детермінант, що впливають на реалізацію інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств (підрозд. 2.1); *методи порівняння, статистичного групування* – для аналізу показників інноваційного розвитку металургійних підприємств України (підрозд. 2.2); *метод експертних оцінок, анкетування, економіко-статистичні методи* – для визначення показників, що обумовлюють спроможність металургійних підприємств до реалізації інноваційної стратегії розвитку та оцінювання (підрозд. 2.3); *системний та процесний підходи* – з метою

розроблення організаційного та інформаційного забезпечення реалізації інноваційної стратегії розвитку (підрозд. 3.1); *ризико-орієнтований підхід, метод формалізації* – з метою удосконалення контролю реалізації інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств (підрозд. 3.2); *метод економічного аналізу, статистичні методи* – для оцінювання та визначення напрямів підвищення ефективності реалізації інновації стратегії розвитку металургійних підприємств (підрозд. 3.3).

Інформаційну базу дослідження становлять нормативно-правові акти України, дані статистичної та фінансової звітності металургійних підприємств, асоціації «World Steel», Державної служби статистики України, монографії, наукові фахові статті, матеріали конференцій, дані опитування фахівців досліджуваних підприємств, інформаційно-аналітичні матеріали вітчизняних і зарубіжних науковців.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає у поглибленні теоретичних положень та удосконаленні науково-методичних засад реалізації інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств. Основні положення наукової новизни полягають у такому:

удосконалено:

- концептуальні засади реалізації інноваційної стратегії розвитку підприємства в умовах турбулентності зовнішнього середовища, які, на відміну від існуючих, побудовані на принципах іманентності інновацій і мотивації персоналу, доповнені такими елементами, як вибір нових для підприємства засобів й методів реалізації інноваційної стратегії розвитку, розроблення та впровадження забезпечуючих підсистем реалізації інноваційної стратегії розвитку, та дають змогу визначити спроможність підприємств до впровадження інновацій;

- науково-методичні положення оцінювання спроможності підприємства до реалізації інноваційної стратегії розвитку, які, на відміну від існуючих, враховують специфіку підприємств металургійної галузі, базуються на методі таксономії та методі бальних оцінок, дають змогу оцінити рівень та визначити напрями підвищення спроможності підприємства до реалізації інноваційної стратегії розвитку;

- теоретико-методичні положення контролю реалізації інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств, які, на відміну від наявних, базуються на ризико-орієнтованому підході до визначення об'єктів, суб'єктів, засобів і прийомів контролю, що дають змогу зменшити витратність та дублювання контрольних дій та підвищити оперативність прийняття управлінських рішень за результатами контролю;

набуло подальшого розвитку:

- понятійно-категоріальний апарат теорії інноватики шляхом уточнення сутності поняття «інноваційна стратегія розвитку підприємства», у якому, на відміну від усталених, визначено мету реалізації інноваційної стратегії розвитку як задоволення вимог споживачів та забезпечення сталого розвитку підприємства на довгострокову перспективу; «спроможність підприємства до реалізації інноваційної стратегії розвитку», яка, на відміну від існуючих, розглядається як можливість підприємства досягати поставленої мети за допомогою нових засобів і методів;

- композиція детермінант, що впливають на реалізацію інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств, яка, на відміну від наявних, згрупована за еколого-ресурсною, техніко-технологічною і соціально-економічною ознаками, що дає змогу визначити основні суперечності інноваційного розвитку металургійних підприємств та напрями їх розв'язання;

- організаційно-інформаційні засади реалізації інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств, які, на відміну від існуючих враховують специфіку таких підприємств і передбачають типологізацію регламентуючих документів та інтеграцію інформаційно-функціональних зв'язків, що дає змогу оперативно реагувати на турбулентність зовнішнього середовища;

- наукове забезпечення оцінювання ефективності реалізації інноваційної стратегії розвитку металургійного підприємства, яке, на відміну від існуючого, передбачає зіставлення фактичних і еталонних значень показника ефективності, визначеного за допомогою методу таксономії, що дає змогу ідентифікувати проблемні аспекти реалізації інноваційної стратегії розвитку та сформулювати комплекс необхідних дій для підвищення її ефективності.

Практичне значення отриманих результатів.

Практичне значення полягає у розробленні та обґрунтуванні науково-практичних положень щодо реалізації інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств в умовах турбулентності зовнішнього середовища. Основні наукові положення дисертації доведені до рівня практичних рекомендацій та прикладних методик, що надають можливість підвищити рівень конкурентоспроможності металургійних підприємств і визначити напрями підвищення ефективності реалізації інноваційних стратегій розвитку.

Методичні рекомендації з оцінювання спроможності підприємства до реалізації інноваційної стратегії розвитку, організаційно-інформаційного забезпечення та застосування матричної структури впроваджено та використовуються у практичній діяльності ПАТ «Маріупольський металургійний комбінат імені Ілліча» (довідка № 71/184 від 15.11.2016 р.), ТОВ НВО «Укркомплект» (довідка № 28 від 15.12.2016 р.), ПАТ «Азовзагальмаш» (довідка № 951-05 від 14.03.2017 р.). Практичні рекомендації щодо організації контролю (в частині внутрішнього аудиту) реалізації інноваційної стратегії розвитку і методичку оцінювання ефективності реалізації інноваційної стратегії розвитку впроваджено у ТОВ «Науково-виробниче об'єднання «АЛТА» (довідка № 117 від 06.12.2016 р.).

Теоретичні положення дисертаційної роботи використовуються в навчальному процесі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» під час викладання дисциплін «Економіка організації та планування виробництва», «Конкурентоспроможність в інноваційній діяльності», «Економіка підприємства» (акт № 3111-14 від 22.03.2017 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно виконаною науковою працею, що містить підхід автора до удосконалення реалізації інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств. Всі наукові результати, викладені у дисертації, одержано автором особисто. З наукових публікацій в співавторстві у роботі використані лише ті положення, що складають його індивідуальний внесок, зазначений в авторефераті у переліку публікацій за темою дисертації.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дисертації обговорено на: міжнар. наук.-практ. конф. «Соціально-економічний розвиток України та її регіонів: проблеми науки та практики» (м. Одеса, 25–26 вересня 2015 р.), III міжнар. наук.-практ. конф. «Глобальні процеси економіки і фінансів» (м. Київ, Прага, Відень, 30 вересня 2015 р.), X міжнар. наук.-практ. конф. «Сучасні проблеми менеджменту» (м. Київ, 23 жовтня 2015 р.), XIV міжнар. наук.-практ. конф. «Розвиток підприємництва, як фактор росту національної економіки» (м. Київ, 25 листопада 2015 р.), IX міжнар. наук.-практ. конф. «Регіональна, галузева та суб'єктна економіка України на шляху євроінтеграції» (м. Харків, 19–20 квітня 2017 р.), XII (XXIV) Всеукр. наук.-практ. конф. «Міжнародне науково-технічне співробітництво: принципи, механізми, ефективність» (м. Київ, 10–11 березня 2016 р.), XIII (XXV) Всеукр. наук.-практ. конф. «Міжнародне науково-технічне співробітництво: принципи, механізми, ефективність» (м. Київ, 16–17 березня 2017 р.).

Публікації. За темою дисертації опубліковано 15 наукових праць загальним обсягом 4,941 друк. арк. (особисто автору належить 4,252 друк. арк.), у тому числі: 5 статей у фахових виданнях, з яких 2 індексуються у міжнародних наукометричних базах, 3 статті – в інших виданнях з проблем економіки та інноватики, 2 з яких індексуються у міжнародних наукометричних базах, 7 публікацій у матеріалах науково-практичних конференцій.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації – 286 сторінки друкованого тексту, у тому числі 190 - основного, який включає 24 таблиці та 27 рисунків, 15 додатків загальним обсягом 74 сторінки, список використаних джерел налічує 208 найменування на 22 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено мету та завдання дослідження, його об'єкт і предмет, наукову новизну, апробацію та практичне значення отриманих результатів, структуру дисертаційної роботи.

У першому розділі **«Теоретичні основи реалізації інноваційної стратегії розвитку підприємств»** на основі вивчення наукових джерел систематизовано понятійно-категоріальний апарат теорії інноватики у частині визначення дефініцій «інноваційна стратегія розвитку підприємства» та «спроможність підприємства до реалізації інноваційної стратегії розвитку», а також виконано декомпозицію процесу реалізації інноваційної стратегії розвитку, досліджено науково-методичні положення оцінювання спроможності підприємства до реалізації інноваційної стратегії розвитку.

Поглиблено розуміння сутності «інноваційна стратегія розвитку», а саме запропоновано розглядати його як цілеспрямовану діяльність з визначення пріоритетних напрямів розвитку підприємства та їх реалізації за допомогою комплексу нових засобів і методів в умовах мінливості зовнішнього середовища, спрямованих на задоволення вимог споживачів та забезпечення сталого розвитку на довгострокову перспективу. Перевагою уточненого визначення є те, що в ньому враховані процеси як розроблення, так і реалізації стратегії, зазначено за рахунок

чого відбувається реалізація (комплекс нових засобів і методів, тобто управлінські інновації), і конкретизовано мету цих процесів з урахуванням реалій сьогодення (задоволення вимог споживачів, забезпечення сталого розвитку в довгостроковій перспективі).

На основі систематизації та дослідження сутності понять «інноваційна спроможність», «інноваційна сприйнятливість», «інноваційна спрямованість», «інноваційна активність», «готовність до реалізації стратегії» (об'єкти на які спрямовані дії, перелік дій, характеристика властивості) спроможність до реалізації інноваційної стратегії розвитку визначено як можливість підприємства досягти поставленої мети за допомогою нових засобів і методів.

Запропоновано як принципи реалізації інноваційної стратегії розвитку виокремлювати такі: системність, іманентність інновацій, циклічність, превентивність, безперервність, ефективність, мотивація персоналу. Встановлено, що взаємодія зазначених принципів характеризується компліментарністю, синергетичністю та одновекторною спрямованістю.

Побудовано концептуальну схему розроблення і реалізації інноваційної стратегії розвитку підприємств в умовах турбулентності зовнішнього середовища (рис. 1) з визначенням їх взаємозв'язку та взаємообумовленості, а також з деталізацією кожного із процесів.

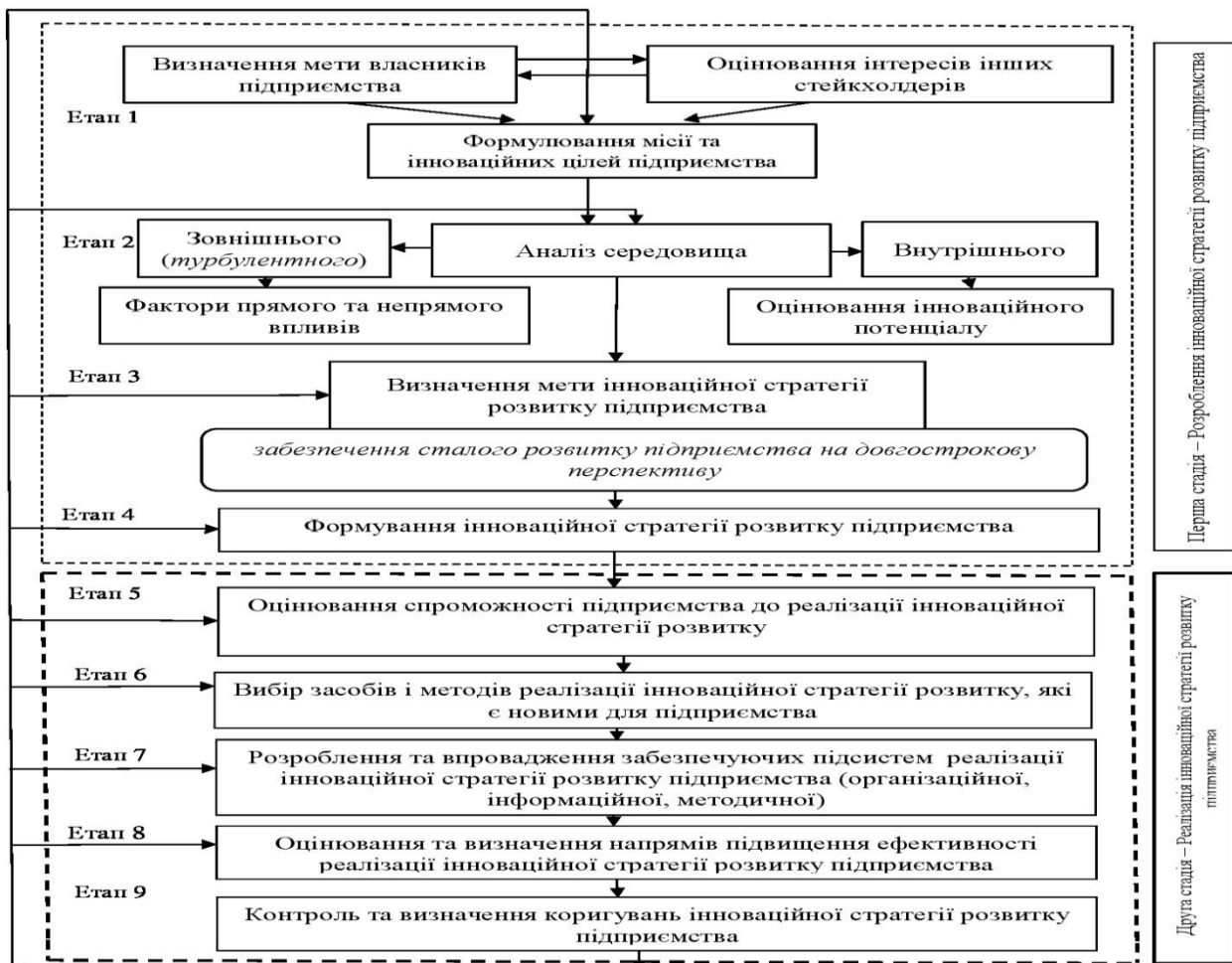

Рис. 1. Концептуальна схема розроблення і реалізації інноваційної стратегії розвитку підприємства в умовах турбулентності зовнішнього середовища

Джерело: удосконалено автором

Концептуальна схема розроблення і реалізації інноваційної стратегії розвитку підприємств включає в себе дві послідовні стадії, які є сукупністю взаємопов'язаних етапів. Перша стадія – розроблення інноваційної стратегії розвитку підприємства, друга стадія – реалізація інноваційної стратегії розвитку підприємства.

У ході дослідження в межах другої стадії, зазначеної на рис. 1, запропоновано додатково виокремлювати такі етапи: оцінювання спроможності підприємства до реалізації інноваційної стратегії розвитку; вибір засобів і методів реалізації інноваційної стратегії розвитку, які є новими для підприємства; розроблення та впровадження забезпечуючих підсистем реалізації інноваційної стратегії розвитку (організаційної, інформаційної та методичної); оцінювання ефективності реалізації інноваційної стратегії розвитку підприємства та визначення напрямів її підвищення.

На основі систематизації та агрегації наявних методик удосконалено науково-методичні положення оцінювання спроможності підприємства до реалізації інноваційної стратегії розвитку із врахуванням показників фінансово-майнового стану, матеріально-технічного забезпечення, виробничої діяльності, стану та ефективності використання трудових ресурсів, і результативності фінансово-господарської діяльності (рис. 2). Запропоновані науково-методичні положення оцінювання спроможності до реалізації інноваційної стратегії розвитку дозволяють врахувати специфіку підприємств металургійної галузі.

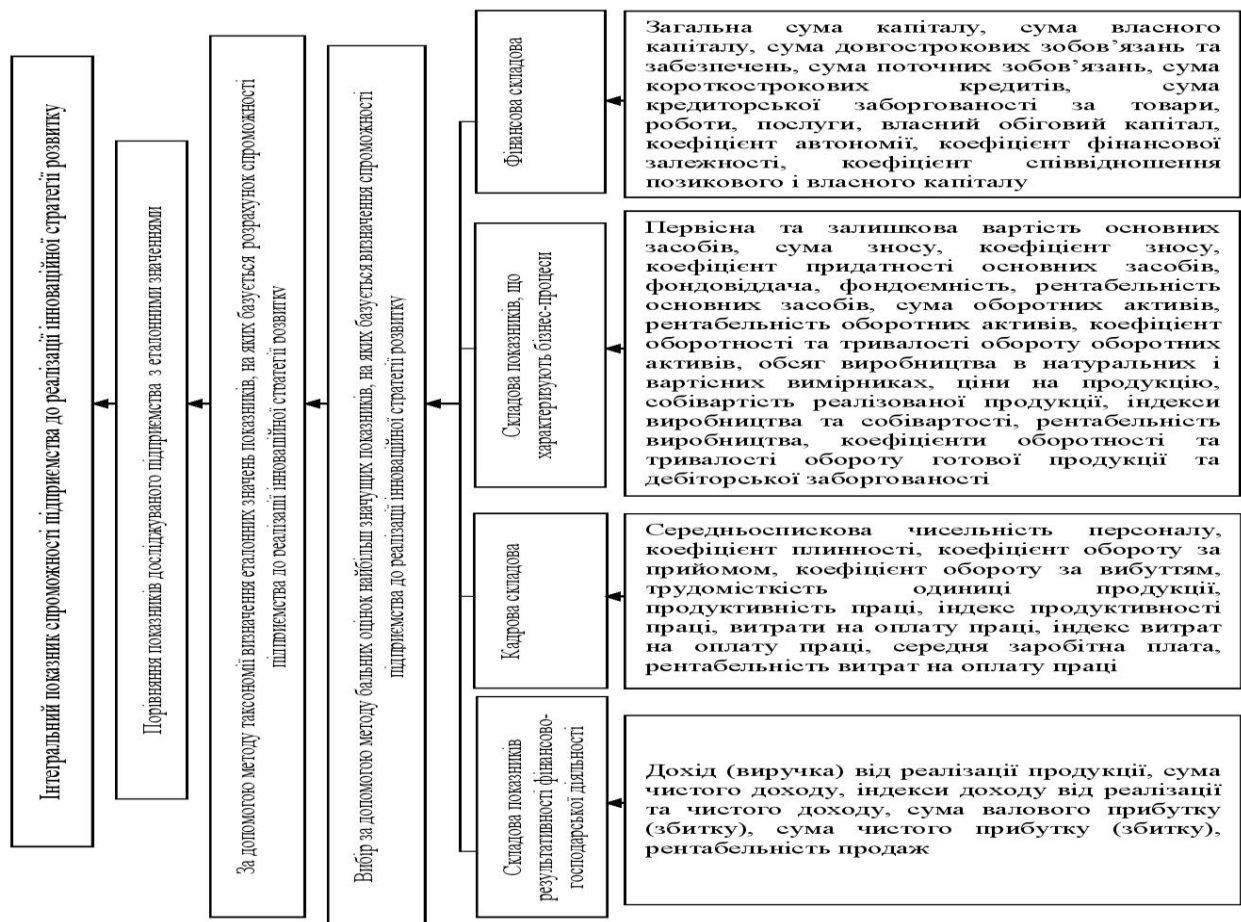

Рис. 2. Структурно-логічна схема оцінювання спроможності підприємства до реалізації інноваційної стратегії розвитку

Джерело: систематизовано та узагальнено автором на підставі вивчення існуючих методик

У другому розділі «Аналіз реалізації інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств» згруповано детермінанти, що впливають на реалізацію інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств, здійснено діагностику стану їх інноваційного розвитку, визначено спроможність досліджуваних металургійних підприємств до реалізації інноваційної стратегії розвитку.

На підставі аналізу даних асоціації «World Steel», Державної служби статистики України, статистичної та фінансової звітності підприємств ідентифіковано та подано композицію детермінант, що впливають на реалізацію інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств (рис. 3).

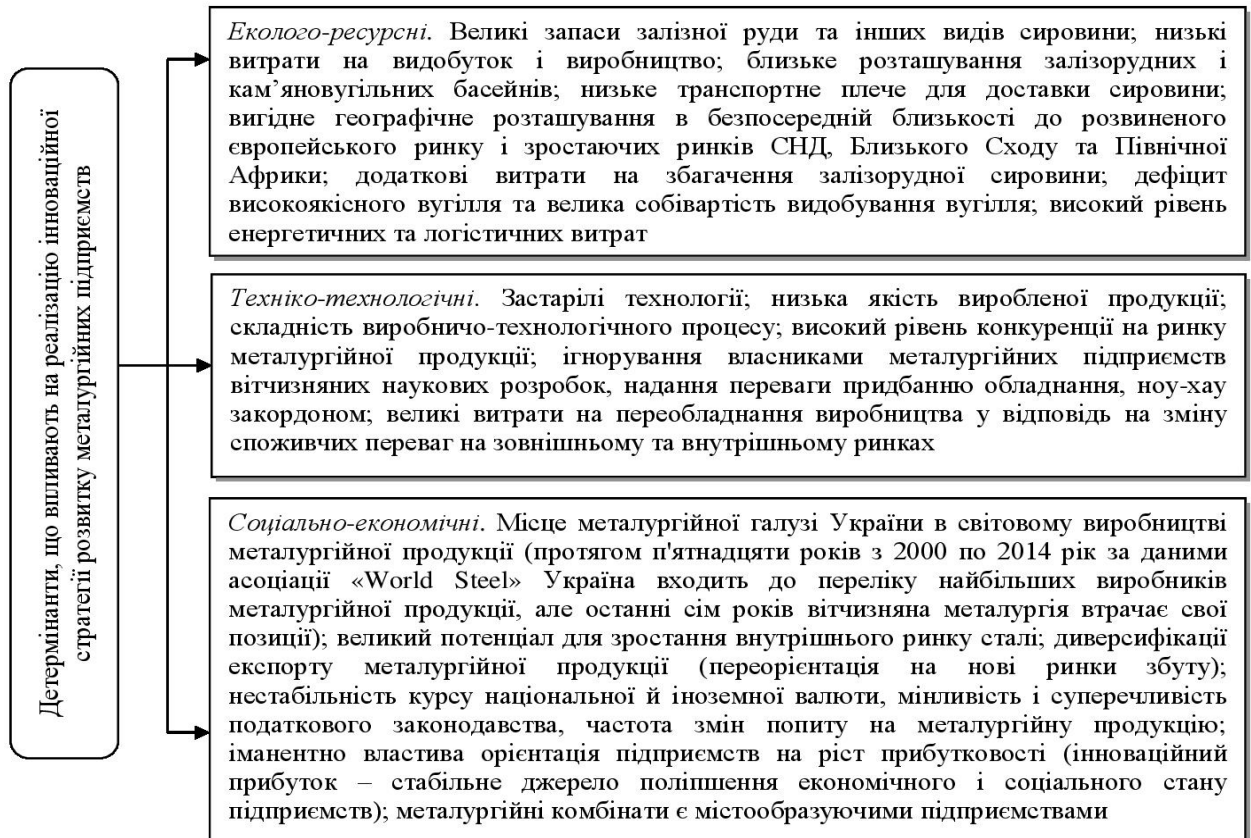

Рис. 3. Детермінанти, що впливають на реалізацію інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств України

Джерело: згруповано та доповнено автором

Результати аналізу тенденцій інноваційного розвитку металургійних підприємств дозволили зробити висновок щодо незбалансованості структури витрат на розроблення і впровадження інновацій. Так, установлено суттєве перевищення обсягу витрат на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення порівняно з витратами на внутрішні та зовнішні науково-дослідні роботи. Виявлено відсутність факту придбання нових технологій в окремі роки проаналізованого періоду. Серед основних причин, що стримують розроблення і впровадження інновацій в металургійній галузі, можна назвати такі: застарілість основних виробничих засобів (у період 2008–2011 рр. рівень зношення перевищував 50 %); висока вартість нововведень на тлі самофінансування інноваційної активності (частка власних коштів складала до 99,61% від загального обсягу вкладень), фінансова залежність, брак підтримки інноваційної діяльності з боку держави.

Під час дослідження сформовано вибірку із п'яти підприємств: ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», ПАТ «МК «АЗОВСТАЛЬ», ПАТ «Маріупольський металургійний комбінат імені Ілліча», ПАТ «Запорізький металургійний комбінат «ЗАПОРІЖСТАЛЬ», ПАТ «ЄВРАЗ – Дніпропетровський металургійний завод імені Петровського». Зазначені підприємства мають повний цикл металургійного виробництва і є найбільшими виробниками металургійної продукції в Україні.

Для оцінювання спроможності досліджуваних металургійних підприємств до реалізації інноваційної стратегії розвитку за допомогою методу експертних оцінок визначено найбільш вагомі показники (табл. 1).

Таблиця 1

Перелік показників для оцінювання спроможності підприємств до реалізації інноваційної стратегії розвитку

Показники	Вплив	Позначення
I. Фінансова складова		
Власний капітал	Стимулятор	X_{1n}
Довгострокові зобов'язання та забезпечення	Стимулятор	X_{2n}
Власний обіговий капітал	Стимулятор	X_{3n}
II. Складова показників, що характеризують бізнес-процеси		
Залишкова вартість основних засобів	Стимулятор	X_{4n}
Коефіцієнт зносу	Дестимулятор	X_{5n}
Обсяг виробництва	Стимулятор	X_{6n}
Індекс обсягу виробництва	Стимулятор	X_{7n}
Собівартість реалізованої продукції	Дестимулятор	X_{8n}
Індекс собівартості реалізованої продукції	Дестимулятор	X_{9n}
Коефіцієнт оборотності готової продукції	Стимулятор	X_{10n}
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості за продукцію (товари, роботи, послуги)	Стимулятор	X_{11n}
III. Кадрова складова		
Середньоспискова чисельність	Стимулятор	X_{12n}
Витрати на оплату праці	Стимулятор	X_{13n}
Продуктивність праці	Стимулятор	X_{14n}
Індекс продуктивності праці	Стимулятор	X_{15n}
IV. Складова показників результативності фінансово-господарської діяльності		
Чистий дохід від реалізації	Стимулятор	X_{16n}
Індекс чистого доходу від реалізації продукції	Стимулятор	X_{17n}
Прибуток	Стимулятор	X_{18n}

Джерело: сформовано автором на підставі висновків експертів

Використовуючи метод таксономії на підставі даних досліджуваних підприємств розраховано інтегральний показник їх спроможності до реалізації інноваційної стратегії розвитку за 2006–2015рр.:

$$СПР_{ICP_n} = 1 - \frac{R_n}{\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n R_n + k \sqrt{\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (R_n - \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n R_n)^2}},$$

де $СПР_{ICP_n}$ – показник спроможності підприємства до реалізації інноваційної стратегії розвитку;

R_n – узагальнювальний показник відстані стандартизованих значень стимуляторів та дестимуляторів;

n – кількість років дослідження (за кожним з досліджуваних підприємств обрано дані за десять років з 2006 по 2015 рік, тобто n дорівнює 10).

У свою чергу узагальнювальний показник відстані стандартизованих значень стимуляторів та дестимуляторів (Z_{ji}) від їх еталонних значень (Z_{je}) розраховується за допомогою адитивної згортки:

$$R_n = \sqrt{\sum_{j=1}^m \Delta Z_j^2};$$

$$\Delta Z_j = Z_{ji} - Z_{je},$$

де ΔZ_j – відстань значення j -го показника від еталонного значення;

m – кількість показників віднесених до стимуляторів і дестимуляторів, тобто 18 (табл. 1).

Для характеристики рівня спроможності підприємств до реалізації інноваційної стратегії розвитку за допомогою вербально-числової шкали Харрінгтона запропоновано градацію значень інтегрального показника (табл. 2).

Таблиця 2

Градація рівня показника спроможності підприємства до реалізації інноваційної стратегії розвитку

Числовий інтервал	Градація рівня показника спроможності
1,0–0,63	Високий
0,63–0,37	Середній
0,37–0,0	Низький

Джерело: запропоновано автором з використанням вербально-числової шкали Харрінгтона

Проведений аналіз за період 2006–2015рр. показав відсутність у вибірці підприємств, котрі характеризуються високим рівнем спроможності до реалізації інноваційної стратегії розвитку (рис. 4).

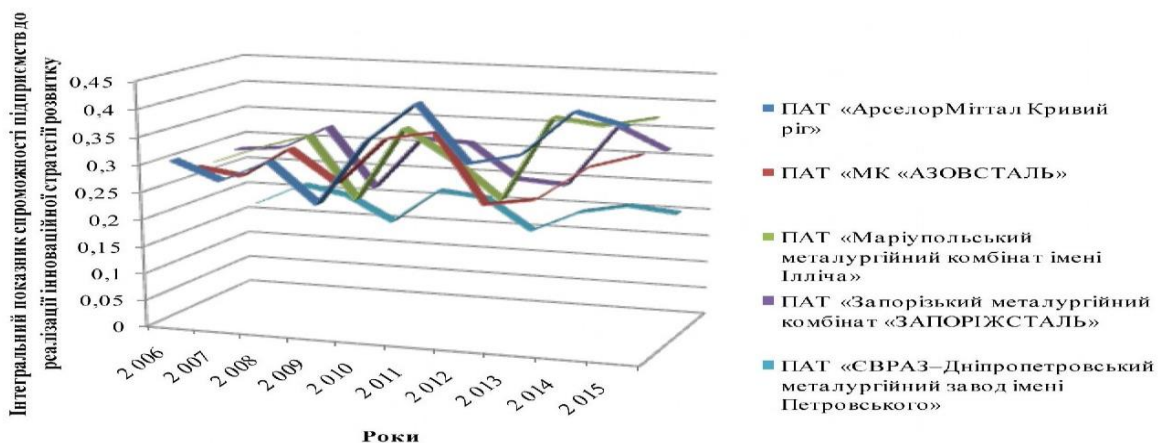

Рис. 4. Динаміка інтегрального показника спроможності досліджуваних металургійних підприємств щодо реалізації інноваційної стратегії розвитку за 2006–2015рр.

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємств

Проведений аналіз значень показників, наведених на рис. 4, показав, що найбільший рівень спроможності до реалізації інноваційної стратегії розвитку спостерігається у ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» та ПАТ «Маріупольський металургійний комбінат імені Ілліча», найменший – у ПАТ «ЄВРАЗ-Дніпропетровський металургійний завод імені Петровського» та ПАТ «Запорізький металургійний комбінат «ЗАПОРІЖСТАЛЬ». На підставі проведеної диференціації та врахування галузевої специфіки визначено напрями підвищення спроможності досліджуваних підприємств до реалізації інноваційної стратегії розвитку.

У третьому розділі «Напрями удосконалення реалізації інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств» розглядаються напрями удосконалення організаційно-інформаційного забезпечення процесу реалізації інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств, теоретико-методичні положення контролю та методичні засади оцінювання ефективності реалізації інноваційної стратегії розвитку.

Оцінено ступень задіяності відділів металургійних підприємств у процесі реалізації інноваційної стратегії розвитку. На підставі отриманих результатів встановлено доцільність організації процесу реалізації інноваційної стратегії на засадах комбінаторності елементів матричних структур (рис. 5).

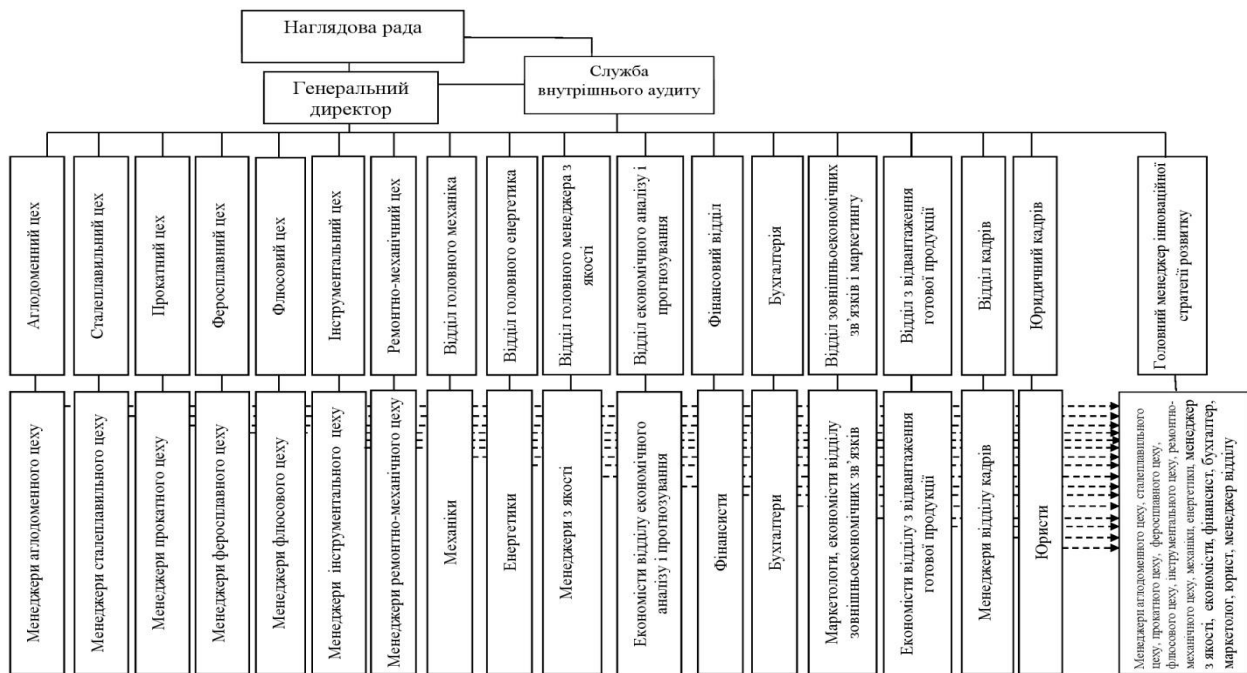

Рис. 5. Організаційна структура та схема взаємозв'язків відділів металургійних підприємств у процесі реалізації інноваційної стратегії розвитку

Джерело: розроблено автором

Визначено переваги та недоліки використання матричної організаційної структури для реалізації інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств. Серед переваг відзначено такі: можливість інтеграції основних обов'язків керівника проекту щодо прийняття управлінських рішень у процесі реалізації стратегії; підвищення маневреності підприємства в умовах мінливого зовнішнього середовища; подолання психологічного бар'єра на шляху впровадження нововведень за рахунок динамічності проектних груп. Серед недоліків матричної структури виділено такі: боротьба між керівниками функціональних і проектних

підрозділів за сферу повноважень; складності встановлення чіткої відповідальності згідно з функціональними обов'язками за підзадачами стратегії та за завданням відділу. З метою нівелювання означених недоліків запропоновано проведення реструктуризації наявних функціональних обов'язків, а також раціональний розподіл функціональних обов'язків між відділами, базуючись на типологізації та удосконалення регламентуючих документів.

Для підвищення ефективності контролю реалізації інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств, зменшення дублювання контрольних дій та зниження його витратності запропоновано структуру та зміст етапів контролю реалізації інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств відповідно до положень ризик-орієнтованого підходу (рис. 6).

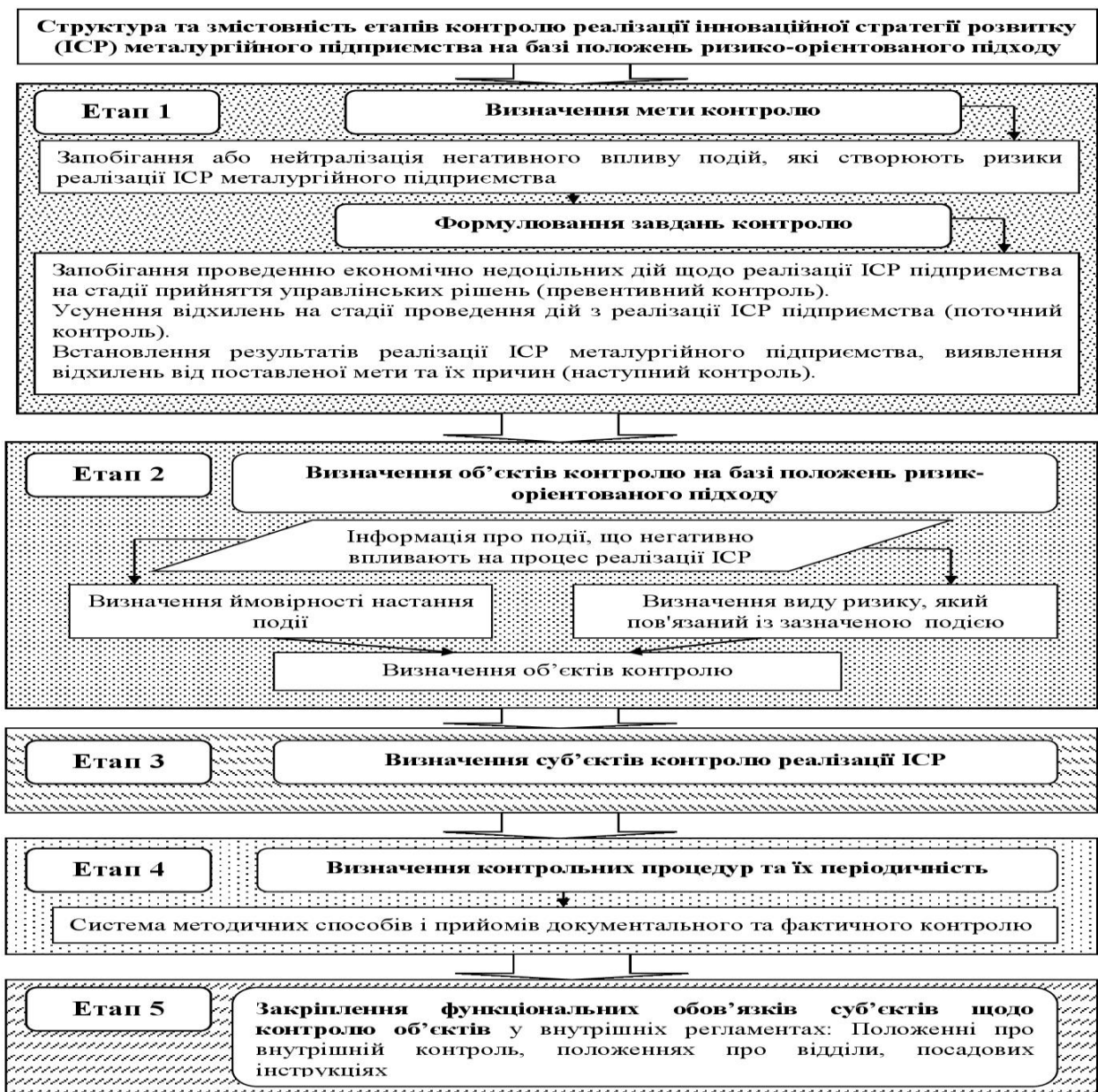

Рис. 6. Структура та змістовність етапів контролю реалізації інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств, що базуються на ризико-орієнтованому підході

Джерело: розроблено автором

На підставі ідентифікації встановлених ризиків (фінансового, операційного, кадрового) та ймовірності настання подій, які можуть мати негативні наслідки для реалізації інноваційної стратегії розвитку металургійного підприємства, визначено об'єкти контролю, деталізовано контрольні процедури відповідно до кожного об'єкта, конкретизовано періодичність здійснення контролю та описано необхідне інформаційне забезпечення. Установлено, що на більшості металургійних підприємств, які мають розгалужену організаційну структуру, функції контролю реалізації інноваційної стратегії розвитку за різними рівнями управління розподіляються таким чином: перший – наглядова або спостережна рада, головний менеджер реалізації інноваційної стратегії розвитку, служба внутрішнього аудиту, другий – керівники лінійних і функціональних підрозділів (керівник аглодомного, сталеплавильного, прокатного, феросплавного, флюсоплавильного цехів, головний механік, головний енергетик, головний бухгалтер, керівники відділів економічного аналізу та прогнозування, зовнішньоекономічних зв'язків та маркетингу, фінансового, юридичного відділів, відділу кадрів, менеджменту якості та ін.); третій – фахівці зазначених лінійних і функціональних підрозділів, які задіяні в управлінні процесом реалізації інноваційної стратегії розвитку.

Визначено ефективність реалізації інноваційної стратегії розвитку досліджуваних металургійних підприємства за допомогою методу таксономії, де як критерії оцінювання використано показники «золотого правила економіки» (темپ зростання прибутку, темп зростання чистого доходу від реалізації, темп зростання активів і розраховано узагальнювальний показник (табл. 3). Отже:

$$ER_{ICP_f} = 1 - \frac{H_n}{\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n H_n + k \sqrt{\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (H_n - \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n H_n)^2}} ;$$

$$H_n = \sqrt{(Tp_q - Tp_e)^2 + (Tv_q - Tv_e)^2 + (Ta_q - Ta_e)^2} ,$$

де ER_{ICP_f} – ефективність реалізації інноваційної стратегії розвитку металургійного підприємства;

Tp – темп зростання прибутку;

Tv – темп зростання чистого доходу від реалізації;

Ta – темп зростання активів підприємства.

n – кількість років дослідження (за кожним із досліджуваних підприємств обрано дані за десять років з 2006 по 2015 рік, тобто n дорівнює 10).

Відповідно до шкали Харрінгтона запропоновано для оцінювання ефективності реалізації інноваційної стратегії розвитку підприємств крім числових, використовувати й вербальні характеристики «дуже висока» (0,8–1,0], «висока» (0,64–0,8], «середня» (0,37–0,64], «низька» (0,2–0,37], «дуже низька» [0,0–0,2].

Показники та характеристика ефективності реалізації інноваційної стратегії розвитку досліджуваних металургійних підприємств за період 2006–2015рр.

Підприємство	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ПАТ «АРСЕЛОВ МІТАЛ Кривий Ріг»	0,507/ середня	0,438/ середня	0,360/ низька	0,174/ дуже низька	0,277/ низька	0,570/ середня	0,203/ низька	0,205/ низька	0,324/ низька	0,243/ Низька
ПАТ «Металургійний комбінат «АЗОВСТАЛЬ»	0,336/ низька	0,479/ середня	0,405/ середня	0,239/ низька	0,282/ низька	0,211/ низька	0,174/ низька	0,189/ низька	0,287/ низька	0,256/ низька
ПАТ «Маріупольський комбінат імені ІЛЛІЧА»	0,336/ низька	0,402/ середня	0,351/ низька	0,159/ дуже низька	0,290/ низька	0,270/ низька	0,174/ низька	0,211/ низька	0,318/ низька	0,256/ низька
ПАТ «Запорізький металургійний комбінат «ЗАПОРІЖСТАЛЬ»	0,385/ середня	0,300/ низька	0,304/ низька	0,165/ дуже низька	0,263/ низька	0,234/ низька	0,207/ низька	0,206/ низька	0,320/ низька	0,471/ низька
ПАТ «ЄВРАЗ-Дніпропетровський металургійний завод імені ПЕТРОВСЬКОГО»	0,309/ низька	0,255/ низька	0,297/ низька	0,149/ дуже низька	0,240/ низька	0,236/ низька	0,203/ низька	0,203/ низька	0,231/ низька	0,254/ низька

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємств

Визначено, що у більшості досліджуваних підприємств «низька» ефективність реалізації інноваційної стратегії розвитку. Показник «середньої» ефективності спостерігається у ПАТ «АрселорМіттал Кривий ріг» у 2006–2007 рр., 2011 р., у ПАТ «Металургійний комбінат «АЗОВСТАЛЬ» у 2007–2008 рр., у ПАТ «Маріупольський металургійний комбінат імені Ілліча» у 2007 р., у ПАТ «Запорізький металургійний комбінат «Запоріжсталь» у 2006 і 2015 рр.

На підставі отриманих результатів визначено напрями підвищення ефективності реалізації інноваційної стратегії розвитку досліджуваних підприємств.

Використання запропонованої методики надає можливість більш точно оцінювати результати реалізації інноваційної стратегії розвитку підприємства та визначити напрями подальших дій.

ВИСНОВКИ

Дисертаційну роботу присвячено поглибленню теоретико-методичних положень та розробленню науково-практичних рекомендацій щодо удосконалення процесу реалізації інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств.

У дисертаційній роботі, відповідно до мети та завдань дослідження, отримано такі результати.

1. Необхідність підвищення рівня результативності впровадження інновацій у вітчизняній промисловості поставило питання подальшого дослідження та удосконалення процесу реалізації інноваційної стратегії розвитку підприємств. Проведене наукове дослідження дозволило довести доцільність оцінювання спроможності підприємства до реалізації інноваційної стратегії розвитку, формування забезпечуючих підсистем процесу реалізації стратегій (організаційної, інформаційної та методичної); та оцінювання рівня ефективності реалізації стратегій.

На основі аналізу наукових напрацювань вітчизняних і зарубіжних учених щодо понятійно-категоріального апарату теорії інноватики було виявлено, що потребують більш глибокого дослідження поняття «інноваційна стратегія розвитку» і «спроможність підприємства до реалізації інноваційної стратегії розвитку». Дослідження поглядів учених дало змогу встановити змістовний взаємозв'язок між термінами «інноваційна стратегія» і «розвиток підприємства», надати авторське визначення поняття «інноваційна стратегія розвитку підприємства» як цілеспрямованої діяльності з визначення пріоритетних напрямів розвитку підприємства та їх реалізації за допомогою комплексу нових засобів і методів, і довести, що метою інноваційної стратегії розвитку підприємств в умовах турбулентності зовнішнього середовища є задоволення вимог споживачів та забезпечення сталого розвитку підприємства на довгострокову перспективу.

Дослідження поглядів учених на сутність понять «інноваційна спроможність», «інноваційна активність», «інноваційна сприйнятливість», «інноваційна спрямованість» і «готовність до реалізації стратегії» обумовило доцільність виокремлення та авторського трактування такої характеристики підприємства, як спроможність до реалізації інноваційної стратегії розвитку. Доведено доцільність розроблення методичних положень оцінювання спроможності підприємства до реалізації інноваційної стратегії розвитку.

2. За результатами аналізу та систематизації сучасних теоретико-методологічних положень стратегічного розвитку обґрунтовано доцільність розроблення концептуальних засад реалізації інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств в умовах турбулентності зовнішнього середовища, що побудовані на принципах іманентності інновацій та мотивації персоналу. Процес реалізації інноваційної стратегії розвитку підприємства доповнено такими етапами, як оцінювання спроможності підприємства до реалізації інноваційної стратегії розвитку, вибір нових для підприємства засобів і методів реалізації інноваційної стратегії розвитку, розроблення та впровадження відповідного організаційно-інформаційного забезпечення, оцінювання рівня ефективності реалізації стратегії, контроль результатів і визначення коригувань з метою створення теоретичного підґрунтя оптимізації процесу реалізації інноваційної стратегії підприємств.

3. На основі вивчення наукових джерел, які розкривають теоретичні та методичні засади оцінювання спроможності підприємства до реалізації інновацій, обґрунтовано можливість їх адаптації до особливостей функціонування металургійних підприємств. З врахуванням цієї можливості розроблено методичні положення оцінювання спроможності підприємства до реалізації інноваційної стратегії розвитку, у яких запропоновано враховувати систему показників, пов'язаних з фінансовою та кадровою складовими, складовою показників, що характеризують бізнес-процеси і показниками результативності фінансово-господарської діяльності. Методика дає змогу визначити інтегральний показник спроможності підприємства до реалізації інноваційної стратегії розвитку, диференціювати підприємства за рівнем спроможності.

4. Вивчення аналітичних звітів і статистичних бюлетенів, а також фінансової звітності металургійних підприємств України надало можливість визначити та дослідити детермінанти, що значною мірою впливають на реалізацію інноваційної

стратегії розвитку. При цьому вдалося розподілити досліджені детермінанти на такі групи: еколого-ресурсні, техніко-технологічні, соціально-економічні. Це здійснено з метою виявлення основних суперечностей інноваційного розвитку металургійних підприємств, визначення та обґрунтування напрямів їх розв'язання.

5. Діагностування інноваційного розвитку металургійних підприємств дозволило визначити специфіку розроблення та впровадження інновацій у вітчизняній металургії. Внаслідок проведеного аналізу показників інноваційного розвитку металургійних підприємств виявлено розбіжності між виробничою спрямованістю вітчизняних металургійних підприємств та актуальними запитами ринку, незбалансованість структури витрат підприємств на провадження інновацій, низький рівень фінансового забезпечення інноваційної діяльності та високий рівень зносу обладнання.

Отримані результати відображають доцільність проведення оцінювання спроможності металургійних підприємств до впровадження інновацій і врахування отриманих результатів під час розроблення управлінських рішень щодо реалізації інноваційної стратегії розвитку.

6. На підставі експертного методу визначено, що найбільш вагомими показниками оцінювання спроможності металургійних підприємств до реалізації інноваційної стратегії розвитку є сума власного капіталу, сума довгострокових зобов'язань та забезпечень, сума власного обігового капіталу, залишкова вартість основних засобів, коефіцієнт зносу основних засобів, обсяг виробництва у вартісному вимірнику, індекс обсягу виробництва, собівартість реалізованої продукції, індекс собівартості, коефіцієнт оборотності готової продукції, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги, чистий дохід від реалізації, індекс чистого доходу, чистий прибуток (збиток), середньоспискова чисельність працівників, витрати на оплату праці, продуктивність праці, індекс продуктивності праці.

Проведені розрахунки на основі відкритих даних досліджуваних підприємств з використанням методу таксономії дали змогу визначити значення інтегрального показника, який відображає рівень спроможності металургійних підприємств до реалізації інноваційної стратегії розвитку за період 2006–2015 рр. Відповідно до вербально-числової шкали Харрінгтона запропоновано диференціювати підприємства за рівнями спроможності до реалізації інноваційної стратегії на три групи: 1) високий рівень (1,0–0,63), 2) середній рівень (0,63–0,37), 3) низький рівень (0,37–0,0). Проведений аналіз показав, що металургійні підприємства за період 2006–2015 рр. характеризуються середнім та низьким рівнями спроможності до реалізації інноваційної стратегії розвитку. Найвищі значення розрахованого показника спостерігались у ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» – 0,428 у 2011 р., ПАТ «Маріупольський металургійний комбінат імені Ілліча» – 0,400 у 2015 р.

За результатами аналізу визначено напрями підвищення спроможності підприємств до реалізації інноваційної стратегії розвитку з урахуванням галузевої специфіки, що дозволить приймати більш обґрунтовані управлінські рішення щодо процесу реалізації стратегії.

7. Результати проведеного дослідження ступеня задіяності функціональних відділів досліджуваних металургійних підприємств дозволили запропонувати для

реалізації інноваційної стратегії розвитку використовувати матричну організаційну структуру. Виявлення переваг і недоліків використання матричної структури дало змогу довести доцільність рекструктуризації існуючих функціональних обов'язків, здійснення їх перерозподілу на підставі проведеної типологізації регламентуючих документів, доцільність закріплення основних положень з організації в посадових інструкціях працівників, положеннях про функціональні відділи та положенні про організаційну структуру підприємства.

8. Дослідження теоретичних положень та практики контролю впровадження інновацій у діяльність металургійних підприємств указує на доцільність застосування ризико-орієнтованого підходу до розроблення методики контролю реалізації інноваційної стратегії розвитку.

Використання ризико-орієнтованого підходу надасть можливість керівництву підприємств конкретизувати перелік суб'єктів контролю за рівнями управління, визначити об'єкти контролю на підставі ідентифікації можливих ризиків (фінансового, операційного, кадрового) та встановленні ймовірності настання подій, що можуть мати негативні наслідки для реалізації інноваційної стратегії розвитку металургійного підприємства. Деталізація контрольних процедур, визначення періодичності здійснення контролю та проектування інформаційного забезпечення дасть змогу зменшити дублювання контрольних дій і їх витратність, та підвищити результативність контролю реалізації інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств.

9. Розгляд кращих практик реалізації інноваційних стратегій розвитку досліджуваних металургійних підприємств показав низький рівень ефективності реалізації стратегій. Зазначене зумовлено збитковістю їх діяльності, застарілістю активів і звуженням ринків збуту. Упровадження оцінювання ефективності реалізації інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств, що базується на порівнянні фактичних та еталонних значень показника ефективності, розрахованого за допомогою методу таксономії, з використанням показників, що входять до складу «золотого правила економіки», становить підґрунтя розроблення напрямів підвищення рівня ефективності реалізації інноваційних стратегій розвитку.

З метою своєчасного діагностування проблемних станів і формування комплексу необхідних дій значення показника ефективності реалізації інноваційних стратегій розвитку металургійних підприємств поділено на рівні: «дуже висока» (0,8–1,0], «висока» (0,64–0,8], «середня» (0,37–0,64], «низька» (0,2–0,37], «дуже низька» [0,0–0,2]).

10. За результатами проведеного дослідження поглиблено та доповнено існуючі теоретико-методичні положення реалізації інноваційної стратегії розвитку, які спрямовані на підвищення рівня спроможності металургійних підприємств до реалізації інновацій, що забезпечило досягнення поставленої мети.

Реалізація авторських пропозицій дозволила вирішити поставлені завдання, спрямовані на поглиблення теоретичних положень, розроблення науково-методичного забезпечення та обґрунтування практичних рекомендацій щодо удосконалення реалізації інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств. Результати дослідження можуть бути використані в діяльності органів державної влади, підприємств гірничо-металургійного комплексу.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Чайковський Є. О. Концептуальна модель інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств / Є. О. Чайковський, О. А. Гавриш // Формування ринкових відносин в Україні. – 2015. – №10 (173). – С. 55–61 (0,611 друк. арк.), [Особистий внесок автора 0,305 друк. арк., розроблено концептуальні засади реалізації інноваційної стратегії розвитку підприємств в умовах турбулентності зовнішнього середовища].
2. Чайковський Є. О. Теоретичні аспекти інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств / Є. О. Чайковський // Галицький економічний вісник. – 2015. – №2 (49). – С. 113–119 (0,572 друк. арк.).
3. Чайковський Є. О. Контроль реалізації інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств / Є. О. Чайковський // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2016. – Випуск 17. – Частина 4. – С. 64–67 (0,545 друк. арк.).

Статті у наукових фахових виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз даних:

4. Чайковський Є.О. Економічні передумови реалізації інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств / Є.О. Чайковський // Економіка. Фінанси. Право. – 2015. – №6. – С. 4–8 (0,325 друк. арк.), (включено до переліку міжнародних наукометричних баз – *Index Copernicus*).
5. Чайковський Є.О. Українські металургійні підприємства: сучасні тенденції та місце у світовому металургійному виробництві / Є. О. Чайковський, О. А. Гавриш // Економічний вісник НТУУ «КПІ». – 2016. – № 13. – С. 150–157 (0,351 друк. арк.), [Особистий внесок автора 0,175 друк. арк., визначено детермінанти, що впливають на реалізацію інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств], (включено до переліку міжнародних наукометричних та інформаційних баз: *Index Copernicus International*, *РИНЦ*, *Global Impact Factor*, *DRJI*, *ROAD*, *SIS (Scientific Indexing Services)* та ін.).

Статті в інших наукових виданнях:

6. Чайковський Є.О. Економічний аналіз металургійного комплексу України та країн світу / Є. О. Чайковський, А. П. Липисієнко // Актуальні проблеми економіки та управління: збірник наук. праць молодих вчених. – 2016. – № 10. – Режим доступу: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/67034> (0,357 друк. арк.), [Особистий внесок автора 0,15 друк. арк., охарактеризовано соціально-економічну групу детермінант реалізації інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств України], (включено до переліку міжнародних наукометричних та інформаційних баз: *Index Copernicus International*, *РИНЦ*, *Global Impact Factor*, *DRJI*, *ROAD*, *SIS (Scientific Indexing Services)* та ін.).
7. Чайковський Є. О. Оцінювання ефективності реалізації інноваційної стратегії розвитку підприємств / Є. О. Чайковський // Сучасні проблеми економіки і підприємництва: збірник наук. праць. – 2016. – Випуск 18. – С. 81–88 (0,457 друк. арк.), (включено до переліку міжнародних наукометричних та інформаційних баз: *Index Copernicus*, *DOAJ*, *OAJI*, *OJS*, *WorldCat*, *Research Bible*, *Google Scholar*,

OpenAIRE, III factor, CiteFactor, CosmosImpactFactor, SIS (Scientific Indexing Services)).

8. Чайковський Є. О. Аналіз стану інноваційного розвитку металургійних підприємств/ Є. О. Чайковський // Регіональна економіка та управління. – 2016. – №3 (10). – С. 123–128 (0,464 друк. арк.).

Тези доповідей у матеріалах конференцій:

9. Чайковський Є. О. Економічна сутність інноваційної стратегії розвитку підприємства / Є. О. Чайковський // Зб. тез III міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, Прага, Вена, 30 вересня 2015 року) «Глобальні проблеми економіки і фінансів». – Фінансово-економічна рада, 2015. – С. 82–86 (0,298 друк. арк.).

10. Чайковський Є. О. Процес реалізації інноваційної стратегії розвитку підприємства та його забезпечення / Є. О. Чайковський // «Соціально-економічний розвиток України та її регіонів: проблеми науки та практики»: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 25–26 вересня 2015 р.). – Одеса: ОНУ імені І. І. Мечникова, 2015. – Частина 2. – С.13–16 (0,199 друк. арк.).

11. Чайковський Є. О. Особливості металургійної галузі та їх вплив на процес реалізації інноваційної стратегії розвитку підприємств / Є. О. Чайковський // Матеріали X міжнар. наук.-практ. конф. «Сучасні проблеми менеджменту» (м. Київ, 23 жовтня 2015 р.). – К.: НАУ. – 2015. – С. 191–193 (0,211 друк. арк.).

12. Чайковський Є.О. Механізм реалізації інноваційної стратегії розвитку підприємств металургійної галузі / Є.О. Чайковський // Матеріали XIV міжнар. наук.-практ. конф. «Розвиток підприємництва, як фактор росту національної економіки» (м. Київ, 25 листопада 2015 р.) – К.: НТУУ «КПІ». – 2015. – С. 221 (0,087 друк. арк.).

13. Чайковський Є.О. Необхідність та перспективи інновацій в металургійній галузі України / Є.О. Чайковський // «Міжнародне науково-технічне співробітництво: принципи, механізми, ефективність»: зб. праць XII (XXIV) міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 10–11 березня 2016 р.). – К.: НТУУ «КПІ», 2016. – С. 57 (0,165 друк. арк.).

14. Чайковський Є.О. Організаційні аспекти реалізації інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств / Є.О. Чайковський // «Міжнародне науково-технічне співробітництво: принципи, механізми, ефективність»: зб. праць XIII (XXV) Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 16–17 березня 2017 р.). – К.: НТУУ «КПІ», 2017. – С. 52 (0,165 друк. арк.).

15. Чайковський Є. О. Особливості організації процесу реалізації інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств / Є. О. Чайковський // Матеріали IX Всеукр. наук.-практ. конф. «Регіональна, галузева та суб'єктна економіка України на шляху до євроінтеграції»: тези доп. (м. Харків, 19–20 квітня 2017 р.). – Частина 3. – Х.: ХНУБА, 2017. – С. 179–181 (0,134 друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Чайковський Є.О. Реалізація інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності), (галузь знань – економічні науки). – Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» МОН України, Київ, 2018.

Дисертаційну роботу присвячено поглибленню теоретико-методичних положень та розробленню науково-практичних рекомендацій щодо удосконалення реалізації інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств.

Досліджено сутність і запропоновано визначення понять «інноваційна стратегія розвитку підприємства», «спроможність підприємства до реалізації інноваційної стратегії розвитку». Визначено принципи реалізації інноваційної стратегії розвитку підприємства. Сформовано концептуальні засади реалізації інноваційної стратегії розвитку підприємства.

Удосконалено науково-методичні положення оцінювання спроможності підприємства до реалізації інновацій з урахуванням специфіки металургійної галузі. Визначено детермінанти, що впливають на реалізацію інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств.

Розроблено організаційно-інформаційні засади реалізації інноваційної стратегії розвитку підприємства, що передбачають застосування матричної структури, типологізацію регламентуючих документів та інтеграцію інформаційно-функціональних зв'язків. Удосконалено теоретико-методичні положення контролю реалізації інноваційної стратегії розвитку, що базуються на ризико-орієнтованому підході. Надано науково-практичні рекомендації щодо оцінювання ефективності реалізації інноваційної стратегії розвитку підприємства шляхом зіставлення фактичних та еталонного значень показника ефективності та визначено комплекс необхідних дій для підвищення ефективності реалізації стратегії.

Ключові слова: інноваційна стратегія розвитку, реалізація стратегії, спроможність підприємства до реалізації інноваційної стратегії розвитку, металургійні підприємства.

ABSTRACT

Chaikovsky E.A. Implementation of innovation strategy development of metallurgical enterprises. – Qualifying scientific work on the rights of manuscripts.

The thesis for getting scientific degree of candidate the economic science specialty 08.00.04 – economics and management of enterprises (by economic activity), (branch of knowledge – economic science). - National Technical University of Ukraine “Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”, Ministry of Education and Science of Ukraine, Kyiv, 2018.

The dissertation is devoted to deepening of theoretical and methodological provisions and provides practical recommendations on improving the implementation of the innovative strategy for the development of metallurgical enterprises.

The understanding of the essence of the “innovative development strategy” is deepened, namely it is proposed to consider it as a targeted activity of determining the priority areas for enterprise development and its implementation through a set of new tools and methods under the conditions of the variability of the environment which are aimed at meeting the needs of consumers and ensuring sustainable development in the long term. On the basis of the study of the views of scientists, it is proposed to consider the capacity of enterprises to implement the innovative development strategy as an ability to achieve the goal with the help of new means and methods.

According to the results of the analysis and systematization of the modern theoretical and methodological provisions of strategic development, the conceptual principles of implementation of the innovative strategy of the development of iron and steel companies in the conditions of turbulence of the environment based on the principles of immanence of innovations and personnel motivation are developed and supplemented with such elements as assessment of the company’s capacity to implement the innovative development strategy, the choice of means and methods of implementation of the innovative development strategy that are new to the enterprise, development and implementation of supporting subsystems for the implementation of the innovative development strategy.

The scientific and methodological provisions for the assessment of the company’s capacity to implement the innovative development strategy are proposed. They take into account the specifics of the metallurgical industry enterprises, are based on the taxonomy method and the method of scoring, allow to assess the level and determining the directions of increasing the company’s capacity to implement the innovative development strategy.

The composition of the determinants is presented, which greatly influence the implementation of the innovative development strategy. At the same time, the investigated determinants are arranged in the following groups: ecological and resource related, technical-technological, social and economic. This allows to reveal the main contradictions of innovative development of iron and steel companies, as well as to define and substantiate directions of their solution.

The organizational and informational bases of implementation of innovative strategy of enterprise development are developed. They provide for the use of matrix structure, classification of regulating documents and integration of informational and functional connections. The theoretical and methodological provisions of control over implementation of the innovative development strategy based on a risk-oriented approach are improved. Taking into account the features of the operation of iron and steel companies, the subjects of control over the levels of management are specified, the objects of control are defined based on the identification of the revealed risks (financial, operational, personnel) and the probability of events that may have negative consequences for implementation of the innovative strategy of enterprise development. Control procedures are detailed, frequency of monitoring is specified, and the necessary informational support is described. The scientific and practical recommendations for the evaluation of the effectiveness of implementation of the innovative strategy of enterprise development are given. They provide for comparison of the actual and standard values of the efficiency indicator determined by the taxonomy method and provide the opportunity

to identify the problem aspects of implementation of the innovative development strategy and to form a set of necessary actions to increase its efficiency.

Keywords: innovative development strategy, implementation of the strategy, ability of the enterprise to implement the innovative development strategy, iron and steel companies.

АННОТАЦИЯ

Чайковский Е.А. Реализация инновационной стратегии развития металлургических предприятий. - Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 - экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности), (область знаний - экономические науки). - Национальный технический университет Украины «Киевский политехнический институт имени Игоря Сикорского» МОН Украины, Киев, 2018.

Диссертационная работа посвящена углублению теоретико-методических положений и разработке научно-практических рекомендаций по совершенствованию реализации инновационной стратегии развития металлургических предприятий.

Исследована сущность и предложены определения понятий «инновационная стратегия развития предприятия», «способность предприятия к реализации инновационной стратегии развития». Определены принципы реализации инновационной стратегии развития предприятия. Сформированы концептуальные основы реализации инновационной стратегии развития предприятия.

Усовершенствованы научно-методические положения оценки способности предприятия к реализации инноваций с учетом специфики металлургической отрасли. Определены детерминанты, влияющие на реализацию инновационной стратегии развития металлургических предприятий.

Разработаны организационно-информационные основы реализации инновационной стратегии развития предприятия, предусматривающие применение матричной структуры, типологизацию регламентирующих документов и интеграцию информационно-функциональных связей. Усовершенствованы теоретико-методические положения контроля реализации инновационной стратегии развития, основанные на риск-ориентированном подходе. Предоставлены научно-практические рекомендации по оценке эффективности реализации инновационной стратегии развития предприятия путем сопоставления фактических и эталонного значений показателя эффективности и определен комплекс необходимых действий для повышения эффективности реализации стратегии.

Ключевые слова: инновационная стратегия развития, реализация стратегии, способность предприятия к реализации инновационной стратегии развития, металлургические предприятия.